

ЕКОНОМСКИ БИЛТЕН

Економска реформа и
обнова
Босне и Херцеговине

Изданје 6. Број 2
Мај 2003

Садржај:

1. Bulldozer
2. Пореска политика
3. Буџети
4. Сектор банкарства
5. Приватизација
6. Саобраћај
7. Цивилна авијација
8. Сектор енергетике
9. Телекомуникације
10. Сектор социјалне заштите
11. Регионалне канцеларије
12. Економски показатељи БиХ

Ovaj Ekonomski bilten objavljen je u skladu sa ovlaštenjima
lorda Paddy Ashdown-a, Visokog predstavnika.
Glavni urednik: Patrice Dreiski, Zamjenik Visokog predstavnika i
ekonomskog odjela, OHR.
Tehnički urednik: Almira Kulagić, ekonomsko odjeljenje, OHR.
Dizajn: Samir Mujković, odjel za resurse, ICT sekcija, OHR.

Za pitanja i objašnjenja molimo kontaktirati:
economic.newsletter@ohr.int

БУЛДОЖЕР КОМИСИЈА

12

студеног 2002.г., на иницијативу Високога

Представника, Паддуја Асхдоуна, група пословних људи из БиХ, заједно са представницима најзначајнијих међународних финансијских организација, покренула је **Булдожер Комисију**. Циљ је био изградити радно партнерство између БиХ политичара и пословних људи, и идентифицирати конкретне одредбе у легислативи, које спријечавају фирме да шире своје пословање и отварају нова радна мјеста. Комисија је себи поставила задатак да изврши 50 реформи за 150 дана. Приликом састављања првог круга реформи, Комисија је примила податке од више од 500 фирми. Међу покренутим питањима су биле обавезне чланарине у професионалним удружењима, дупло опорезивање, компликоване административне процедуре и радне праксе које уништавају радна мјеста.

На сваком приједлогу је радила група квалифицираних адвоката и економиста, који су детаљно проучавали препоруке, развијали законска рјешења и процјењивали могуће посљедице на економско окружење.

Q1 ЗНАЧАЈНИ ДОГАЂАЈИ:

- **25. вељаче**
2003.г., Булдожер Комисија је финализирала план за 50 препрека и одржала конференцију за штампу, стојећи испред правога булдожера са Аднаном Терзићем и Паддујем Асхдоуном.

- **12. ожујка**, домаћи представници Булдожер Комисије званично су позвани од стране предједавајућег Вијећа министара БиХ, двојице ентитетских премијера и градоначелника Брчко Дистрикта да им предају 50 Булдожер реформи.
- **24. ожујка**, Булдожер брошура од 60 страница је дистрибуирана (84.000 примјерака) преко четирију локалних новина (Дневни Аваз, Дневни Лист, Независне Новине, Глас Српски) на 3 језика, едуцирајући јавност о садржају 50 реформи, а у исто вријеме пружајући средства за лобирање. Брошура је доступна и у електронском формату, на свим језицима, укључујући енглески, на следећој веб страници: <http://www.охр.инт/охр-депт/еџон/булдожер-иницијативе/>

25. ожујка, одржан је заједнички састанак парламената у Народном казалишту. Тај историјски састанак (био је то први пут да се састану сва три парламента), укључујући 190 парламентарца из свих парламената у земљи, 75 представника међународне заједнице (36 велепосланика и њихових економских аташеа) и 115 бизнисмена. О Булдожер приједлозима се расправљало у четири панела /округла стола у доменима предузећа, рада, трговине и регистрације. Сваки панел је био састављен од једног локалног представника Булдожера и три парламентарца.

ДИЈАЛОГ СА ПОЛИТИЧКИМ ПРЕДСТАВНИЦИМА:

Након ових важних догађаја, дошло је до интензивног дијалога између Булдожер Комисије и Вијећа министара БиХ, влада РС и ФБиХ. Свака влада је именовала координатора (БиХ: Г. Тарик Ђорђић; ФБиХ: Г. Исмет Трумић; РС: Г. Бранислав Жугић). Сваки координатор је дистрибуирао

приједлоге ШБиХ: 13; ФБиХ: 28; РС: 19; и Брчко: 6] између релевантних министарстава, и тражио њихове коментаре, реакције и евентуалне протуприједлоге.

У сваком министарству, формиране су радне групе за

разматрање сваке од реформи и формулирани су одговори. Булдожер Комисија се састала са свим најважнијим министарствима и детаљно расправљала о реформама и одговорима радних група. Сваки пут, дошло је до потпуног слагања или је преговорима нађен законски компромис, који не умањује вриједност првобитне намјере приједлога. У неким случајевима, радне групе су отишле још даље од онога што је тражила Булдожер Комисија. Наравно, Комисија је наишла на очекивани отпор око појединих реформи.

ИЗВЈЕШТАЈ О УСПЈЕХУ:

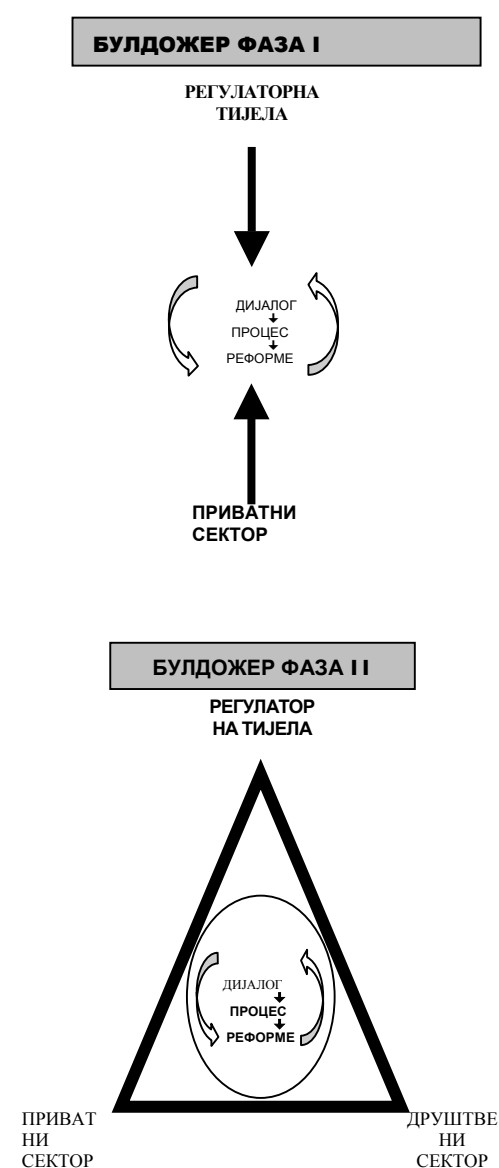
Без обзира на то, све владе су на крају усвојиле све реформе. Неке су ријешене владиним доношењем одлука, а остале (које се састоје од законских амандмана на постојеће законе) су послане на парламенте. Парламенти БиХ, ФБиХ и Брчко Дистрикта усвојили су све Булдожер амандмане. У вријеме писања овог билтена, Народна скупштина РС се још увијек није састала, али након темељног дијалога са парламентарцима, предвиђа се усвајање свих Булдожер амандмана за РС.

Посебни случајеви су се односили на двије пореске реформе (мјесто убирања пореза на промет и опорезивање добити предузећа), који у исто вријеме требају усвојити сва три законодавна тијела у идентичном облику (РС, ФБиХ, Брчко) због меморандума о разумијевању о пореским питањима између различитих јурисдикција. Владе су потписале принцип усвајања и успоставиле

међуентитетску радну групу, како би започела имплементација хармонизираних амандмана.

ЗАПОЧИЊАЊЕ БУЛДОЖЕР ФАЗЕ ИИ:

До краја травња, датума до када би требало бити усвојено првих 50 приједлога, бит ће покренута фаза ИИ Булдожер иницијативе. Циљ фазе ИИ је наставити са промоцијом легитимних интереса пословне заједнице и грађанског друштва, као и лобирање и креирање раднога партнерства са изабраним представницима, учвршћујући у исто вријеме локална заступничка удружења.

Са тим циљем на уму, Булдожер Комисија ће идентифицирати организације, које представљају локалне фирме широм БиХ, да оне преузму тај процес. Те регионалне Булдожер комисије ће бити основане од стране организација које представљају локалне фирме у својим подручјима. Фокусираће се на идентификацију нових реформи на опћинском/жупанијском/регионалном нивоу, као и надгледање имплементације реформи из фазе I на локалном нивоу.

Започет је дијалог са владама. Подузетници и грађанско друштво требају одржавати овај дијалог отвореним и ширити га, како би се побринули да се тај дијалог настави још дуго након смањења улоге међународне заједнице. Укључивање синдиката, који представљају БиХ раднике ће помоћи у идентифицирању питања реформи приватних предузећа, која се тичу ширег БиХ друштва. Преношењем одговорности на сва три партнера у развоју, изношењу и имплементацији реформи, подршка cjелокупном процесу ће бити осигурана кроз њихову жељу да буду конструктивни партнери у реформи пословног окружења у БиХ.

ПОРЕСКА ПОЛИТИКА

Одлука високог представника од 12 фебруара 2003 године о оснивању Комисије за политику индиректних пореза (ИПТЦ)

12 фебруара 2003 године Високи представник

донио је Одлуку којом се оснива Комисија за политику индиректних пореза (ИПТЦ). Овом се Одлуком утврђује оснивање ИПТЦ која треба да испита, размотри и предложи техничка рјешења којима се постижу следећи циљеви:

- Обједињавање одвојених царинских управа у Босни и Херцеговини у једну царинску управу Босне и Херцеговине ;
- Оснивање јединственог пореза на додатну вриједност у цијелој земљи ;
- Оснивање Управе за индиректне порезе (ИТА). Ова управа функционише на државном нивоу , укључује јединствену царинску управу и одговорна је за прикупљање и администрирање индиректних пореза, укључујући царинске дацбине и порез на додатну вриједност.
- У Одлуци јасно стоји да је законодавство које Комисија изради или се око њега

сагласи у потпуности поштује Устав Босне и Херцеговине. Тим законодавством се обезбјеђује и економска одрживост Босне и Херцеговине, укључујући два Ентитета и Дистрикт Брчко.

- У доба настанка овог чланка, Комисија је одржала неколико састанака, а председавајући Комисије, госп. Joly Dixon извјестио је о постигнутом напретку.

Комисија би требало да свој рад оконча до краја јула 2003.

Буџети

Буџети Федерације Босне и Херцеговине и Заједничких институција Босне и Херцеговине су усвојени па је тако испоштован стандард буџетног аранжмана ММФ-а. Пошто се радило о приједлозима влада којима је истицао мандат, и ентитети и држава ће морати отпочети процес ребаланса, да би у буџетима за 2003 годину били исказани приоритети и промјена политике.

Приходи

Укупни приходи у Босни и Херцеговини нешто су порасли у пређењу са 2002 годином, што је у највећој мјери последица промјене мјеста наплате пореза на промет духана и духанских производа, те побољшаног функционисања пореских управа у ентитетима и Дистрикту Брчко. Овај позитиван тренд, међутим, не достиже ниво које су владе планирале и ово се мора узети у обзир у процесу рада на ребалансу.

БАНКАРСТВО

Централна банка Босне и Херцеговине: Након шест година, и у ком смјеру сада ?

Чланом VII Анекса ИВ Дејтонског мировног споразума основана је Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББХ) којим се утврђује да ће банка функционисати као монетарни одбор и неће имати овлашћења да од зарађеног новца даје кредите. Истим се Чланом, међутим каже да по истеку

периода од шест година након ступања на снагу, Парламентарна скупштина може банци дати та овлашћења. Пошто се овај период сада ближи крају (аугуст 2003), расправе међу водећим личностима у органима власти, међународној заједници, научним радницима и медијима почели су да се баве питањем да ли и како измијенити досадашњу улогу ЦБ.

10 фебруара 2003 године Предсједништво Босне и Херцеговине најавило је одлуку да ће по истеку периода од шест година и даље важити систем монетарног одбора. Гувернер ЦББХ Peter Nichol поздравио је одлуку Предсједништва и изјавио да су аранжмани «Монетарног одбора донијели Босни и Херцеговини стабилну валуту и ниску стопу инфлације. То су веома добре стране ове ситуације пошто у значајној мјери смањују ризике везане за улагања у Босни и Херцеговини, што је позитивно за будући развој земље. Стварају и велику корист у социјалном смислу пошто висока стопа инфлације највише погађа сиромашне.»

На недавној конференцији « О улози монетарних одбора у монетарној политици » чији је домаћин била Централна банка, широки спектар говорника хвалио је рад Централне банке у протеклих шест година. Као један од увјерљивих показатеља тога је и то што је актива у страном валути када је банка отворена 11 аугуста 1997 године била 132.5 милиона ДМ; крајем 2002 године ова је сума порасла на значајних 2.5 милијарде ДМ. Препричавајући догађаје из новије историје везане за преговоре око оснивања Централне банке, Warren Coats из ММФ-а говорио је о тешкоћи да се постигне споразум преговарачких страна непосредно после рата када је ситуација још увијек била поприлично затегнута. Стандардне одредбе које се сматрају «врћим» у осталим оквирима монетарног одбора биле су предметом жестоких размирица, а неки елементи за које се дало предвидјети та ће бити тешки попут имена нове валуте одложени су за сами крај преговора. У ствари, препричавао је Coats, за вријеме преговора будућа валута се називала именима попут «чаше», морало се посегнути за неким посве обичним термином који би искључивао сваку конотацију која би се могла утврдити као етничка. Тек у коначној фази усаглашен је термин конвертибилна марка (КМ) након исцрпљујућих настојања да се изнађе међусобно прихватљиво име.

И остала значајнија питања такођер су заварнички оштре расправе, попут гласачких права одбора те улоге и овлашћења филијала централне банке, при том су ставове појединих страна карактерисала њихова гледишта везана за аутономију коју банци

треба дати пошто је требало да функционише у оба ентитета. Осим тога у почетним фазама функционисања банке створена је забуна везана за наставак постојања и ограниченог функционисања Народне банке Босне и Херцеговине (НББХ) што је пријетило подривању увођења ове институције која је још била крхка. С временом, овај проблем, заједно са осталима везаним за функције сада непостојећих завода за платни промет те идејног рјешења везаног за изглед валуте превазиђени су тако да је кредитбилитет банке све више и више јачао, једнако као и дојам о самој банци и њезиној стабилности у очима јавности, све до времена када је новчанице ДМ које су биле у оптицају у БиХ није требало замијенити почетком прошле године, при чему је једна трећина од укупно 4.3. милијарде ДМ положена у банке у земљи, а једна трећина замијењена за новчанице КМ, док је само једна трећина задржана у облику стране валуте (Еуро), што даје можда најјачи доказ о успјеху банке везаном за постизање циљева око очувања стабилне валуте и уживање повјерења целокупног грађанства Босне и Херцеговине.

У свјетлу неопходне потребе да одржавањем ове стабилности, а да би се повратило повјерење корисника и интерес улагача, на конференцији ЦББХ постигнут је јасан консензус међу представницима органа власти и међународних финансијских институција да тренутни свеукупни привредни услови у земљи не подржавају ширење улоге банке у монетарној политици ојачавањем мандата банке да одобрава кредите. Уз спор раст те јак али и растући дефицит и значајан унутарњи дуг, такво проширење овлаштења запријетило би подривањем повјерења које је од суштинског значаја за стварање нових економских активности. Добре стране задржавања постојећег валутног одбора и постојећих аранжмана могу се сажети у сљедећем:

- производи стварну економску и социјалну корист, у великој мјери због свог идентитета као ријетке стабилне компоненте у постратном опоравку.
- већина земаља у региону сада има висок степен стабилности течаја у односу на Еуро а за Босну и Херцеговину кретање у супротном смјеру било би ризикантно
- под тренутним околностима, једноставно се не нуди нека одржива алтернатива
- коначно, дугорочни циљ политике Босне и Херцеговине јест да привреду приближи и коначно придружи Европи. Пошто је КМ

већ везана за Еуро, има смисла одржати ову повезаност.

Пошто се приближава формални преглед и разматрање улоге Централне банке на Парламентарној скупштини, без сумње ће бити значајног притиска за промјеном у смислу повећања обима доношења монетарне политике и администрације. На овом степену расправе биће задатак оних који заговарају промјену да понуде јаке и убједљиве доказе за промјену институције чији су резултати рада до данас готово спектакуларни.

Приватизација

Процес приватизације у Босни и Херцеговини налази се на раскрсници.

У оба ентитета продаја **малих предузећа** била

је прилично успјешна и 78% таквих предузећа је продато у Федерацији Босне и Херцеговине, а 55% у Републици Српској. То још једном показује да је једноставнији приступ приватизацији који је одабран у овој категорији предузећа донио користи: аукције за готов новац, без ваучера-цертifikата, могућност кориштења старе девизне штедње, ограничен износ нагомиланих дугова.

Што се тиче **средњих и великих предузећа** ситуација је сасвим другачија и укупни резултати постигнути у овој категорији прилично су разочаравајући са око 40% од укупног броја предузећа у цијелој Босни и Херцеговини промијенило је власнике након двије и по године настојања у смислу приватизације. У многим приликама смо у овом Билтену описивали разлоге који су довели до такве ситуације као, између осталог, спор систем продаје за ваучере/цертifikате, ограничена динамика, степен овлаштења у доношењу одлука и стручност агенција за приватизацију, често прецијењена вриједност предузећа која се нуде на продају те силна бирократија и политичко уплитање у сам процес.

Када су у питању **стратешка предузећа**, трећа врста приступа приватизацији, ситуација је према свим стандардима разочаравајућа, иако се радикално разликује од једног до другог ентитета. У Федерацији Босне и Херцеговине, 15 предузећа од укупно 56 (25%) продато је уз помоћ стручњака

ГТЗ-а, УСАИД-а и у посљедње вријеме ЕУ. Свјетска банка још није отпочела са својом подршком те се још увијек очекује коначна ратификација њиховог Кредита везаног за техничку помоћ у приватизацији (ПТАЦ) на Парламенту. У Републици Српској ситуација је сасвим неприхватљива и само је 4 предузећа продато у посљедњих 18 мјесеци. Не баш најсретнија привредна ситуација у свијету, узнемиравајући показатељи стагнирајуће ситуације у Босни и Херцеговини те невољност међународних улагача да предузму пословне активности у земљи, иако значајни фактори, нису сами по себи довољни да би у потпуности објаснили стање ствари у Републици Српској. Тамо влада ендемски недостатак воље у круговима локалне политичке класе да се продају « драгуљи у круни » што има реперкусија на свим нивоима од премијера до свих министарстава и институција укључених у процес приватизације. Дирекција за приватизацију је сама прилично демотивисана када види да су њихови напори још ограниченији, између осталог, због недавних промјена у законодавству о приватизацији којима се још ојачава могућност политичког уплитања у сам процес. Међународна заједница је већ крајем 2002 године признала да би се морао ињектирати нови замах у процес приватизације и дала активан допринос « новом приступу приватизацији » који се сада уводи у Федерацији Босне и Херцеговине, а у сличној верзији расправља се и у Републици Српској. Уклањање административних запрека за улагање у Босну и Херцеговину такођер је на дневном реду и доживјеће пуну подршку ако не и наметање од стране ОХР-а.

Горе продискутоване мјере, међутим, неће бити довољне, ако не буду праћене радикалним промјенама степена одређености ка даљој подршци трансформације привреде суштинско је и биће још потребније у смислу значајних изазова који предстоје, тј. пуне или барем дјелимичне приватизације виталних привредних сектора енергетике, јавних комуналних услуга и телекомуникација у БиХ.

САОБРАЋАЈ

Жељезнички саобраћај

Жељезнички путнички саобраћај између Мађарске, Хрватске и Босне и Херцеговине поновно

је успостављен директним возом Будимпешта Сарајево.

На састанку између руководства жељезница и представника ОХР-а договорено је да се уложи формални захтјев за чланство у ИНТЕР РАИЛ-заједници жељезница која се састоји од 29 земаља чланица из западне и источне Европе. На основу споразума ИНТЕР РАИЛ омогућава се неограничен број путовања грађанима ЕУ кроз мреже земаља чланица. Очекује се да ће овај захтјев бити прихваћен на годишњем састанку чланица ИНТЕР РАИЛ-а која ће се одржати у септембру.

Нацрт Закона о жељезницама предала је министру комуникација и саобраћаја радна група којом предједава ЕБРД. Закон о жељезницама Босне и Херцеговине на државном нивоу уређује жељезничке операције у земљи у складу са уставним надлежностима у погледу међуентитетског и међународног саобраћаја те стандардима ЕУ. Након састанака и консултација са министрима и управљачким структурама жељезница сљедећи корак ће бити да се стави на дневни ред Вијећа министара.

Цестовни саобраћај

На сједници 27 марта у Сарајеву Влада Федерације прихватила је информацију о завршетку преосталих радова на аутопуту Зеница-Сарајево. Влада је изразила подршку наставку изградње на дионици Подлугови-Јошаница за Високо. Финансирање ове дионице, у износу од 35 милиона КМ очекује се из средстава из профита БХ Телецома.

Водени саобраћај

На састанку 12 марта Радна група Пакта стабилности о ријеци Сави завршила је нацрт Акционог плана којим се даје оквир за утврђивање приоритета планова управљања те пројеката за изведбу оквирног споразума. Овај акциони план треба да представља смјернице за рад Комисије о ријеци Сави. Приоритетне активности и пројекти организују се у складу са активностима усмјереним ка обнови пловидбе, изради управљачког плана Посављем те осигуравању система борбе против поплава у регији.

Цивилно ваздухопловство

Од јануара 2003 године Одјел за цивилно зракопловство Федерације Босне и Херцеговине уз праћење Одјељења за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (БХ ДЦА), преузео је аеродром и контролу над приступом Међународном аеродрому Сарајево. Очекује се да ће нови радар бити у функцији средином године. Остала три аеродрома (Бањалука, Мостар и Тузла) сада су отворени за домаће и међународне летове.

Сви ваздушни путеви са сусједним земљама како на коридрима у горњем тако и у средњем зрачном простору су сада поново отворени, а нови Кординациони центар за спасавање (РЦЦ) отворен је у Бањалуци.

И коначно, да би се потакло отварање или поновна активност летачких клубова и школа летења, летови у складу са Визуелним правилима летења (ВФР) одобравају се без претходног одобрења СФОР-а. Потребно је само доставити планове летења.

Што се тиче осталих напора око интеграције у свијет цивилног ваздухопловства обезбјеђивања сигурности свих путника у ваздушном саобраћају који долазе у Босну и Херцеговину односно прелијећу преко Босне и Херцеговине, развоја цивилног ваздухопловства и координације свих радњи Босна и Херцеговина потписала је неколико споразума и интегрисала се у слједеће организације:

1992 – Босна и Херцеговина постала је чланицом ИЦАО (Организација за међународно ваздухопловство), чији су циљеви развој цивилног ваздухопловства на безбједан и уређен начин како би се обезбиједило да услуге међународног саобраћаја буду установљене на бази једнаких могућности те да функционишу на чврстој економској основи.

2001 укључила се у (ЕАТЦ) Централно европске услуге у ваздушном саобраћају, а предвиђа се и успостављање заједничког регионалног центра за контролу горњег ваздушног простора осам земаља - Аустрије, Чешке Републике, Хрватске, Мађарске, Италије, Словеније Словачке Републике и сада и Босне и Херцеговине.

2002- примљена је у ЕЦАЦ (Европска конференција за цивилно ваздухопловство), чији је први и најважнији задатак да дјелује, координира и врши преглед развоја унутаревропског ваздушног саобраћаја са ИЦАО-м и осталим организацијама у циљу унапређења ове координације.

2003 потписала је Конвенцију ЕУРОЦОНТРОЛ-а (Европске организације за безбједност ваздушне пловидбе, чији је главни циљ развој паневропског система контроле ваздушног саобраћаја (АТЦ).

Након реорганизације Одјел за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине има намјеру да у блиској будућности постане члан ЈАА (Здružена организација за цивилно ваздухопловство) чији је циљ континуирано побољшање ефективног безбједносног система који води ка смањењу годишње стопе несрећа.

Аеродром Мостар

Осигуравајући да Град Мостар преузме све одговорности и надлежности које му припадају на основу одредби Прелазног статута, ОХР је пружио асистенцију у преношењу надлежности над Аеродромом Мостар са три мостарске општине са хрватском већином, тј југ, југозапад и запад, на Град Мостар. У ту сврху Градско вијеће Мостара донијело је одлуку о преузимању тих надлежности на сједници одржаној 10 фебруара 2003 године, па ће тако од сада управљати аеродромом.

Сада када је завршен пренос надлежности, Град Мостар има могућност да инвестира и ради на привлачењу додатних средстава за аеродром, како би сам град и читава Херцеговина ојачали потенцијале економског раста. Мостарски аеродром који се налази у долини ријеке око осам километара југоисточно од Мостара, реконструисан је после рата, 1998 године, углавном из европске помоћи. ЕК је у ствари инвестирала у 4 милиона еура у сам аеродром у посљедњих шест година.

Пошто има велики економски потенцијал и економски одрживу будућност, Аеродром Мостар нарочито је значајан за развој регије. Осим тога лоциран је у одличним географским условима у свјетлу чињенице да је град Мостар значајно прометно чвориште и цестовног и жељезничког саобраћаја те може пружати услуге од луке Плоче на хрватској обали преко Мостара за Сарајево и даље. Осим тога, мостарска регија има изванредне климатске карактеристике- временски услови за летење су одлични током цијеле године и врло је мали број дана када се аеродром не може користити, пошто су зиме благе, нема снијега нити

магле, у поређењу са сарајевским и бањалучким аеродромима.

ОХР југ ће и даље наставити да ради са Градом Мостаром и другим међународним организацијама на привлачењу улагања и поновног стављања овога аеродрома у пуну функцију.

(од ОХРа Мостар)

ЕНЕРГЕТИКА

Преглед финансијских извјештаја о пословању Електропривреда

Специјални ревизор за Федерацију Босне и Херцеговине и Републике Српске кога је поставио Високи представник завршио је преглед финансијских извјештаја о пословању три предузећа која се баве електричном енергијом у Босни и Херцеговини те објавио налазе у том смислу за сва три предузећа у марту 2003 године.

Специјалним ревизијама утврђено је да је у руковођењу Електропривредама владала другоразредна пракса која је предузећима у Босни и Херцеговини онемогућила пружање услуга грађанима на ефикасан и конкурентан начин. Према процјенама, ако би се Електропривреда Сарајево позабавила неким темељним неефикасностима у раду могла би забиљежити пораст прихода од најмање 50 милиона КМ годишње. Лоше управљање, сукоби интереса, крађа и немар коштају Електропривреду Републике Српске најмање 166 милиона годишње. Корупција и неадекватно трошење у Електропривреди Мостар створили су губитке од око 50 милиона КМ у току 2001 године.

Регајући на налазе ревизора предочене у извјештајима, Високи представник смијенио је генералног директора Електропривреде Републике Српске господина Аћимовића те члана Управног одбора годподина Бошка Лемеза, некадашњег министра енергетике и рударства, а господину Едхему Бичакчићи ставио забрану на обављање било које јавне функције те савјетодавне или послодавне улоге у било којем јавном предузећу. Високи представник је прогласио и Закон о министарским, владиним и другим именованима те Закон о поклону.

Осим тога, Високи представник је и од министра Микеревића и премијера Хаџипашића захтијевао да

подузму значајне кораке како би се преузела контрола над тим предузећима и њиховим финансијама. Сходно томе постављени су нови управни одбори у Електропривреди Републике Српске и у Електропривреди Мостар.

Реформа сектора електричне енергије

Учињен је мали напредак у provedби пројекта Струја ИИИ. Унаточ очекивањима избор чланова Државне регулаторне комисије није завршен: само један кандидат из Републике Српске, господин Владимир Докић, потврђен је на Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине. Због одбијања избора два друга кандидата (из Федерације Босне и Херцеговине) на парламенту, овај избор треба поновити.

Због споре provedбе пројекат Струја ИИИ касни годину дана у односу на утврђену динамику. Да би се поново постигао замах, међународна заједница организовала је округли сто о реформи сектора електричне енергије 4 априла 2003 године коме су присуствовала сва три премијера, представници сектора, синдиката и међународне заједнице.

Премијери Терзић, Микеревић и Хаџипашић дали су велику подршку процесу реформи, наглашавајући да ће стратегија Босне и Херцеговине најприје реструктурисање, а потом приватизација омогућити земљи да реализује потенцијале свога тржишта електричне енергије и привуче улагања те почне да испоручује предузећима, нарочито малим и средњим, поуздану електричну енергију.

Едхем Бибер из Савеза независних синдиката Босне и Херцеговине нагласио је потребу за свођењем негативних социјалних аспеката реструктурисања сектора електричне енергије на најмању мјеру, али је нагласио да ће дугорочно гледано радници од реструктурисања имати користи, јер ће бити више нових радних мјеста.

Телекомуникације

Регулаторна агенција за комуникација (ЦРА) почела је provedбу Закона о комуникацијама, између осталог, прикупљањем и анализом података везаним за тарифе те почела да одобрава тарифе. Нарочито трошкови телекомуникацијских услуга те чињеница да се накнаде које три оператора наплаћују за услуге унутар Босне и Херцеговине у

великој мјери разликују, у посљедње су вријеме привукли велику пажњу јавности.

На округлом столу о телекомуникацијама одржаном у фебруару пословни људи изразили су своје незадовољство нивоом телефонских услуга у земљи. Жалили су се да разлике у трошковима са којима се суочавамо овдје у Босни и Херцеговини нису подстицајне за улагања и отварање нових радних мјеста. Од тада, траје дебата како грађанима Босне и Херцеговине као и фирмама обезбиједити конкурентне телекомуникацијске услуге по конкурентним цијенама.

Процес издавања дозволе трећем оператору у мобилној телефонији и даље се наставља. Започет је крајем децембра у складу са Политиком сектора телекомуникација Вијећа министара. Сада је на Вијећу министара да одлучи о накнади за лиценцу за коју је препоруку сачинила приватна консултантска и ревизорска кућа Прице Waterhouse & Цооперс.

СЕКТОР СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Завод за здравствено осигурање ХНЖ

Позитиван развој догађаја у provedби плана обједињавања ЗЗО ХНЖ пао је у сјену када Скупштина ХНЖ на сједници 25 фебруара 2003 није успјела верифицирати Статут ЗЗО ХНЖ који је прошле године у децембру једногласно усвојио управни одбор. Стављајући примједбе на приједлог статута бошњачки дио скупштине позвао се на клаузулу која се односи на виталне националне интересе, те је статут упућен одбору за виталне националне интересе уставног суда на преглед. Нажалост овај процес касни, јер одбор још није постављен.

Иако Скупштина није прихватила статут, Управни одбор ЗЗО наставио је са provedбом плана обједињавања, усвајањем Правилника о унутарњој организацији и пресељавањем особља у заједничке просторије. Најавили су и тендер за избор наповољнијег понуђача за штампање јединствених здравствених легитимација.

У међувредмену је Управни одбор одржао своју седму сједницу на којој се расправљало о неколико питања попут почетног биланса, финансијског плана за 2003 годину и споразума о финансирању Федералног завода за здравствено осигурање.

Међутим, унаточ конструктивним расправама, ни један докуменат није био на гласању зато што није усвојен Статут ЗЗО.

Да би се успјешно наставило са provedбом реформи у здравству, ОХР је потакао локалне органе власти да окончају поступак и постављење Одбора за виталне националне интересе, тако да би се питањем Статута ЗЗО ХНЖ као и осталим могућим питањима везаним за виталне интересе могло благовремено бавити.

(од ОХРа Мостар)

ОХР МОСТАР

Трговински сајам и господарски форум у Мостару

Шести међународни сајам трговине “ Мостар 2003 “ отворен је у Мостару, у слободној зони, 25 марта 2003 године и трајао је шест дана. Ове године Србија и Црна Гора биле су земље партнери и представљене су са преко петнаест предузећа те путем својих привредних комора. Осим предузећа из оба ентитета Босне и Херцеговине, око 350 фирми из двадесет земаља учествовало је на овоме сајму. Већина излагача били су из сусједних земаља, због чега је овај сајам нарочито значајан пошто је унаприједио регионалну привредну сарадњу.

Ове године сајам је по први пута организован у три целине, једна општа и двије специјализоване-вино, туризам и опрема за узгој винове лозе те занати рукотворине. У склопу манифестације најављено је потписивање многих уговора, као и презентација те округлих столова. Један од најзначајнијих докумената потписаних на сајму био је протокол – Меморандум о развоју привредне сарадње – десетогодишњем инвестиционом плану у вриједности од 1.5 милијарди долара између америчко њемачке корпорације Даимлер Цхруслер и Босне и Херцеговине. Осим тога, организован је округли сто на тему Ситуација у виноградарству и производњи вина с нагласком на извоз те предавање Стратегија и приступ развоју подузетништва и занатства у Босни и Херцеговини.

Господарски форум о привредној сарадњи Републике Хрватске и Босне и Херцеговине а нарочито Далмације и Херцеговине одржан је у Мостару 27 марта 2003. Град Мостар и Хрватски конзулат у Мостару , те Господарске коморе кантона

10 и 8 и два мостарска свеучилишта организовали су овај форум, на коме је присуствовало 200 подузетника и гостију. Главни закључци са форума били су да такве догађаје треба редовно организовати, а да је најбољи начин да двије земље постану конкурентне на међународном тржишту јест управо кроз регионалну господарску интеграцију, посебице тамо гдје постоје комплементарне производне гране.

ОХР БАЊА ЛУКА

Опоравак индустријске производње у Републици Српској ?

Индустријски сектор Републике Српске функционише на нивоу од отприлике једне трећине предратних капацитета, а најзначајнији разлози за слабу конкурентност индустријског сектора садржани су у сљедећем:

- предузећа послују са превеликим бројем запослених
- застарјелом технологијом
- процес приватизације иде споро, и касни, што отежава могућности реструктурисања бар на минималном нивоу
- релативно високи трошкови капитала (у односу на продуктивност) када се овај однос упореди са сусједним земљама

Међутим, добра је вијест да након двије узастопне године опадања физичког обима индустријске производње, овај показатељ у периоду јануар-фебруар 2003 године у поређењу са истим периодом прошле године биљежи раст од 3,4%¹ Овај се раст углавном може приписати расту у сљедећим секторима: индустрији папира (ЦЕЛЕХ), текстилној индустрији, производњи медицинске опреме, производњи намјештаја те сектору енергетике.

Међутим, овај позитивни знак не треба прецењивати пошто се ради о кратком временском року праћења, па је стога прерано вршити процјену да ли се ради о стварној промјени свеукупног негативног тренда.

Директна страна улагања у Бањалуци

¹ Izvod podataka: Zavod za statistiku Republike Srpske, Banjaluka Vidi: <http://www.rzs.rs.ba>

Фармацеутско предузеће Хемофарм са сједиштем у Вршцу, Србија и Црна Гора, почело је с производњом у Бањалуци у фебруару 2003 године. Хемофарм, Бањалука д.о.о. представља предузеће у мјешовитој својини локалног предузећа Чајавец Бањалука и Хемофарма Вршац (који је већински власник 78% вриједности предузећа). Зграда у којој се налазе производни капацитети представља већину удјела домаћег партнера. Хемофарм Вршац уложио је 9.3 М ЕУРО-а Хемофарм Бањалука планира производњу од око 24 врста лијекова попут аналетика, аналептика итд, а запошљава 100 радника. За даље информације види : www.хемофарм.цом.

ОХР ТУЗЛА

Градоначелник Тузле најављује неколико постигнутих резултата везаних за привреду

Јасмин Имамовић, градоначелник Тузле, недавно је најавио списак постигнутих резултата остварених за вријеме његове управе у току 2002 године. Осим тога, утврдио је неколико циљева које треба постићи у 2003 години.

Између осталог, на том списку налазе се и нека постигнућа везана, директно или индиректно, за економски развој. Из перспективе побољшања у подручју јавних радова, сљедећи резултати помоћи ће у подизању нивоа услова за економски развој као и " квалитет живота " за становнике Тузле те пословну заједницу:

- ријека у Тузли је очишћена
- системско централно гријање у Тузли је поправљено
- 22 општинске цесте су поправљене, што је више од некадашњег рекорда од 17 поправки путева у једној години
- површине под парковима су повећане, што је резултат враћања парковским површинама некадашњи изглед крчењем старог жбуња и сађењем новог
- неколико незаконитих депонија смећа је затворено, а побољшан је редован одвоз индустријског и осталог отпада

Побољшања у подручју становања садрже сљедеће наводе

- укупно 348 нових стамбених јединица је продато кроз програм приватизације. Додатних 399 продаја станова је у току
- свим катастарским захтјевима је удовољено

Конкретни пројекти везани за економски развој покренути у току 2002, а треба да буду настављени у 2003 години укључују:

- Изградња тржног центра “ Меркатор “ у коме ће мјесто наћи већи број малих трговки.
- Изградња кина са више кино сала
- Планови за изградњу ресторана **МиДоналдс** уз само кино

Градоначелникови циљеви за 2003 годину укључују и покретање додатних малопродајних пројеката, убрзани рад везан за отварање Аеродрома Тузла за комерцијални саобраћај, те почетак трансформације Тузле у геолошку и историјску туристичку дестинацију.

Сребреница покреће планове за развој инкубатора

Општина Сребреница креће напријед у ојачавању своје привредне будућности кроз планове претварања некадашње везионице у мали пословни инкубатор.

Представници регионалног уреда ОХР-а у Тузли присуствовали су састанку везаном за утврђивање концепта инкубатора. Међу најодушевљенијима овим пројектом био је градоначелник Сребренице Абдурахман Малкић.

Везионица је приватизована 2002 године. Представници нових дионичара такођер су присуствовали расправи. Осим тога, они подстичу планове о трансформацији у инкубатор.

Један добар примјер кориштења најбоље праксе је на путу, а везано за овај пројекат. Градоначелник Малкић остао је у контакту са представницима општине Градачац који има успјешан рад инкубатора за развој пословања. Доиста, савјети у том смислу из општине Градачац – нарочито у свјетлу њихове веома подружничке управе – поздравили су грађани Сребренице.

Овом састанку су присуствовали и представници Фонда за брзе реакције Европске уније. Представници предузећа траже могућности кредитирања у износу од 650,000 Еура од овога фонда.

Ако пројекат инкубатора буде успјешан, сваки нови корисник пословног простора уложиће око 2500 Еура у свој пословни простор. Ако је и било сумње у тражњу за малим предузећима у Сребреници, одговор на то питање је сада дат на завршетку наших расправа када се преко 50 грађана поредало испред просторије у којој је био састанак да би поднијели захтјеве за позајмницу представнику фонда. Сви они сањају да постану подузетници и учествују у поновном развоју Сребренице.

Амбасада САД презентира економске везе за фирме из БиХ

Регионална канцеларија ОХР-а у Тузли пружила је помоћ око организације веома значајног пословног форума. Спонзор програма био је УС Стате Департамент путем Америчке амбасаде у Босни и Херцеговини.

Око 100 представника пословне заједнице присуствовало је тросатном догађају одржаном у Хотелу Тузла. Амерички амбасадор у Босни и Херцеговини, Цлиффорд Бонд, представио је програм и пренио одушевљен позив пословног свијета да остваре партнерство са финансијским, трговинским агенцијама са намјером да побољшају раст свога властитога посла.

Ради се о представницима слједећих организација:

- УСАИД
- УС Фореинг Цоммерциал Сервице
- УС Траде Девелопмент Агенцу
- Ецзлинкс) програм владе САД којим се промовише рјешавање тржишно оријентисаних проблема везаних за околиш у урбаним и индустријским подручјима)
- Министарство пољопривреде САД
- ЕХ-ИМ Банк и
- ОПИЦ

Међу најистакнутијим је најава ЕХ-ИМ Банк да су отворили канале за развој пословања у Босни и Херцеговини. Дошло је до прекида ових односа од почетка рата 1992. Њихово присуство може понудити врло атрактивне програме за власнике домаћих предузећа. Напр. ова банка нуди финансирање домаћих предузећа уз ниску камату уколико власници домаћих фирми купе опрему произведену у Америци. То ће бити нарочито атрактивно за руралне дијелове БиХ.

Слични семинари одржани су у Мостару, Бањалуци и Сарајеву.

Економски показатељи з БиХ за период Јануар
2001 – март 2003

I zvor: Zavodi za statistiku FBH i RS

I ndikator	F ederaci ja Bi H	Republ i ka Srpska	BI H (procjena OHR-a)
GDP nomi nal ni u 2001	7,224 mi li jarde KM	2,993 mi li jarde	9,161 mi li jarde KM
GDP nomi nal ni 2000	6,698 mi li jarde KM	KM 2,734	8,321 mi li jarde KM
Nomi nal ni porast 2000-2001	+ 7,8%	mi li jarde KM	+10,0%
Stvarni porast 2000-2001 (mi nus i nf laci ja y PC 65%)	+6,7%	+ 9,5%	+5,5%
		3%	
I ndeks u i ndustri jskoj proi zvodwi			
02/03 u pore ewu sa 2002	-10,7%	-10,7 %	N/A
02/03 u pore ewu sa 03/02	+4,4%	-3,3%	N/A+
I ndeks mal oprodajni h ci jena			
02/03u pore ewu sa 2002	+0,3 %	+2,7%	N/A
02/03 u pore ewu sa 03/02	-0,8%	+2%	N/A
Prosje~na neto pl ata 02/03	511,53 KM	372 KM	426,2KM
U02/03pore ewu sa prosjekom u 2002	+6,0%	+7,2%	+10,6
Broj zaposl eni h 02/03 (RS 3/02)	386.668 li ca	232,722 li ca	N/A
Broj regi strovani h nezaposl eni h 02/03	292,828 li ca	146,604 li ca	439,432 li ca
Broj penzi onera 08/02 (PC 03/03)	286.567 li ca	183.697 li ca	469.916 li ca
Prosje~na penzi ja u 03/03	190 KM	120 KM	155 KM
Uvoz jan-f eb 03	733 mi li jarde KM 228	240 mi li jarde KM	973 mi li jarde KM
I zvoz jan-f eb 03	mi li jarde KM 505	55 mi li jarde KM	283 mi li jarde KM
Trgovi nski def i ci t u jan-f eb 03	mi li jarde KM	185 mi li jarde KM	690 mi li jarde KM
Pokri venost uvoza i zvozom	31.1 %	23%	29,0%